

Zapatero- a spanyol harmadik út

Pártállam, pártbetegség

A spanyol rendszerváltást leginkább a magyarországi tárgyalásos átmenethez lehetne hasonlítani, Juan Linz és Alfred Stepan tézise szerint: reform-konszenzusos hatalomváltás. Mint minden más rendszerváltó országban az új demokratikus rendszernek itt is meg kellett küzdenie az őt megelőző diktatórikus rendszer egyes következményeivel. Ilyen például a társadalmi tőke, vagyis a bizalom hiányán túl a politikai részvétel alacsony szintje, és ennek következményei amelyek becsatornázódnak a pártrendszerbe, például kartellesedés formájában. A spanyol pártok jellegzetessége, hogy nem a szavazat maximalizáció, vagy a programorientáltság vezeti őket, hanem az adminisztráció irányítása, ennek megfelelően leginkább a party-in-office modellbe sorolhatóak.

A spanyol pártrendszer

Ma a spanyol pártrendszerben 3 országos lefedettségű párt van, amihez csatlakozni kíván egy negyedik is, ezen kívül számos kisebb releváns párt van jelen. A pártrendszert ezen belül 2 párt dominanciája határozza meg, ez a két párt működésüket tekintve catch-all,- vagyis gyűjtőpártok. Ennek a párttípusnak kétségkívül nem kedvezett a XX. században megfigyelhető trend, az alternatív társadalmi mozgalmak megjelenése, legyenek azok akár zöld mozgalmak, vagy az új populizmus köntösébe bújtatott mozgalmak.

Alapjaiban azonban ezek a mozgalmak nem voltak képesek a két nagy párt helyzetét befolyásolni, azonban meghatározó változásokra kényszerítették őket.

Az így születő, új típusú gyűjtőpártok legfontosabb ismérve, hogy közvetítő szerepet játszik, és ebben a minőségében igyekszik többséget teremteni. A baloldali pártoknak azonban egy harmadik utas megoldást a karizmatikus image-t kell követniük, ötvözve egyfajta szavazatmaximalizáló viselkedéssel, ennek a kampányidőszakban kell a legmeghatározóbbnak lennie.

A posztmodern kampány megvalósításának három legfontosabb feltétele:

-médiaszereplés: közvélemény kutatásokra alapozott arculatterv mellett, fontos az interaktív eszközök alkalmazása is.

-grass-roots szervezethez: kulcsfontosságú a helyi aktivisták alkalmazása, hogy a kapcsolat megmaradjon a választókkal, többek között ennek köszönhető az új társadalmi mozgalmak sikere, a flash-mob jellegű akciók, és a door to door kampány.

Ennek megfelelően a modern gyűjtőpártnak központosítottnak és grass-roots szervezethez kell lennie egyszerre. Fontos az egységes kép közvetítése a média felé, és az állandóan megújulni kész image alkalmazása. Ennek érdekében a központi mag körül szerveződő think-tankekenek gondoskodniuk kell az ebbe az image-be jól integrálható policy-k tartalmi részét.

A spanyol pártrendszer fejlődésében, minden szakaszban kiemelkedően fontos volt a karizmatikus szereplő jelenléte, valamint az állandó instabilitás is megfigyelhető.

A PSOE válsága és az új program

A PSOE az 1990-es években egy komplex válsággal találta magát szemben, ennek legfontosabb eleme a vezetési válság volt, és ez a későbbiek folyamán tönkretette a párt rekrutációs és humán erőforrás bázisát. Ezt a hatást fokozta, hogy a párt a társadalmi bázisát igyekezett kiterjeszteni a vidéki nyugdíjas szavazókra, elsősorban szociális transferekkel, ezzel azonban a mobilizációból kimaradtak a fiatal dinamikus társadalmi csoportok, és ezzel párhuzamosan az európai modernizációs, és integrációs kampány is kimerült. Többek között ezekre az okokra vezethető vissza, hogy 1982-ben az ellenzéki Gonzalez alakíthatott kormányt.

1992-re Spanyolországot is utolérte a Szovjetunió összeomlását követő gazdasági recesszió, így a fejlesztés köré épített diskurzus összeomlott. Ez a folyamat vezetett a PSOE folyamatos választási vereségeihez, és majdnem a bukásához. Végül azonban megmutatta, hogy képes a megújulásra, a másik releváns párttal szemben olyan diskurzust épített fel, amelyben annak minden elhibázott, vagy annak vélt megmozdulását görcsö alá vette, és ezzel azt sugallta, hogy az egész politikai rendszert képes uralni és felügyelet alatt tartani.

A regionális pártok szerepe a spanyol pártrendszerben. A kisebbségi kormányzás kérdése

A spanyol pártrendszerben a regionális pártoknak kiemelkedő szerepük van, leginkább Baszkföld és Katalónia esetében játszanak kiemelkedően fontos szerepet.

Ennek legérdekesebb következménye, hogy a spanyol pártrendszer nem osztható fel a bal-jobb skála alapján, és a kormánykoalíció sem ennek megfelelően alakul meg. Spanyolországban az képes kormányalakításra, aki birtokolja a regionális pártok többségének támogatását.

Az alku tárgya ilyenkor a források decentralizáltsága, a helyben maradó adók mértéke, valamint az autonómia kiterjesztésének lehetősége.

2004-ben a PSOE-nek mindössze 12 szavazatra volt szüksége az abszolút többség biztosításához, elsősorban a katalán pártok jöhettek szóba hiszen ideológiailag ezek állnak a legközelebb a PSOE irányvonalához. Mivel a PSOE kedvező helyzetben a magas szavazatszám miatt és az ideológiai egyezéseknek köszönhetően a tárgyalások rövid időn belül sikeresen zárultak.

Mozdulatlan lendület: a PSOE kampánya 2008-ban

A 2008-as PSOE kampány legfőbb üzenete, hogy az ország milyen radikálisan és pozitív irányba változott meg a kormányzás előző négy évében.

A „Con Z de Zapatero” –kampány

Az egész kampányom belül Zapatero személye köré épülő kampánystratégia.

Ez az irányvonal több anyagból áll, a legmarkánsabb jegyeket egy szórólap tartalmazza, amely első oldalán azzal indít, hogy a kormány számára fontos értékeket felsorolja:

- Jólét
- Versenyképesség
- Hozzáférhetőség
- Minőségi foglalkoztatottság
- Stabilitás
- Magas sebesség (infrastrukturális fejlesztések)
- Reakció (oktatás politika)
- Modernizáció
- Szolidaritás
- Egyenlőség
- Vagyonszerzés lehetősége

További fontos vizuális elem, hogy a szavak végén szereplő „Z” betű duplán ki van emelve, egyrészt nagy betűvel van írva, másrészt pirossal, valamint a szórólap minden oldala alján a párt logója és Zapatero arcképe szerepel. Ezzel is a választópolgárok identitástudatát szeretnék erősíteni.

Nem elhanyagolható elem, hogy a kiadványok nem használnak negatív jelentéstartalmú szavakat, továbbá összehasonlítja magát a párt, az öt megelőző kormány vívmányaival, és ezeket a témaköröket nevezi meg, mint az összehasonlítás sarokpontjait:

1. Spanyolország, egy gazdagabb ország
2. Több és biztonságosabb munkahelyek
3. Több szociális egyenlőség, és több szociális jog
4. Egy erősebb és pontosabb demokrácia
5. Spanyolország a jövőre készül

A kormány a kampányában a szociális dimenzióra helyezi a legnagyobb hangsúlyt, és a kommunikációban meghatározott jelentéstartalmú fogalmakat használ:

„végre”- sürgető probléma megoldásra került

„határon kívül tartózkodó”- nem végleges, identitástudat erősítő.

A továbbiakban a kormány prospektusa az egyenlőségtudatot erősíti az állampolgároknál azzal, hogy az időseknek és a fiataloknak jutott transzfereket a szóróanyagokon belül egymáshoz közel tárgyalja, a kormány a szociális egyenlőség dimenzióját próbálja ezzel kiszélesíteni, és azzal, hogy kifejezésre próbálja juttatni: ők mindenkire figyelnek.

Ezeknek az anyagoknak a fényében a párt készített egy 40 oldalas kiadványt is.

A kampánydal, „megőrizni a boldogságot”

A kampányt elkészítő stáb egy kampánydallal is készült.

A kampánydal sokféle funkciót tölt be, de leginkább mozgósító és identitástudat növelő szerepe van. Formailag és stílusát tekintve megfelel az autentikus spanyol népdaloknak. Szókészletét tekintve az érzelmekre kíván hatni, úgy hogy a választópolgár a szavazóurnánál is a dal által közvetítettek szerint szavazzanak.

A dal elhívja a választók figyelmét a fenyegető veszélyre, és külön kiemeli, hogy a szociális kohéziót és ezen keresztül a boldogságot, csak a PSOE képes fenntartani.

El libro blanco- a fehér könyv

A fehér könyv tulajdonképpen egy kampánykiadvány amiből Zapatero készült fel a televíziós vitákra, leginkább grafikonokat és diagrammokat tartalmaz, megkönnyítve így a választó döntését.

A könyv is számos érdekes stíluselemet tartalmaz: egyik ilyen visszatérő marketingfogás, hogy az elnököt módszeresen ugyanabban a környezetben ábrázolják. Zapatero következetesen egy könyvespolc előtt, ingben, bizalmat sugárzó arccal mosolyog. Ez a kép azt hivatott tükrözni, hogy Zapatero egy bölcs, nyugodt ember akire rá lehet bízni Spanyolországot.

Zapatero arculata

Zapatero arculatával kapcsolatban meg kell említeni egyrészt a már korábban említett képet a könyvespolccal a háttérben, valamint a két fejjel lefele fordított „V” betűt amely Zapatero jellegzetes szemöldökét hivatott szimbolizálni. A spanyol politikától eddig sem állt távol a vezér kultusz, és ezzel a tipikus fizikai jellemzővel az azonnali Zapaterora való asszociálást teszik lehetővé.

A PAZ rövidítés spanyolul békét jelent, ezzel is erősítve a „Zapatero a nyugodt ember” imázst. A PSOE módszeresen olyan kampányt épített Zapateroneak amelyben az ország védelmezőjeként tűnik fel: ilyen a „szavazás szent” üzenetű kampányfilm, amelynek célja a választói hajlandóság növelése, valamint a mozgósítás. A filmben direkten nem tűnik fel Zapatero csak egy PSOE plakát, vagy logó a megfelelő helyen, a filmek közös jellemzője továbbá, hogy az érzelmekre kívánnak hatni, és ezzel ösztönözni a választópolgárokat.

További érdekes eleme a kampánynak, hogy Zapatero minden rendezvényen egy „z” betű alakú pulpitus mögül beszél, habár közhelyesen hangzik, de ez a „Z mint ZORRO”-ra próbálja rávezetni a választópolgárokat, és Zapaterot itt is mint „az egyetlen embert aki képes megmenteni Spanyolországot” mutatja.

A kampány alapvetően Zapatero személye köré épül, és ezzel kíván a választókra hatni.

A miniszterelnök-jelölti vita

A miniszterelnöki vitákat tekintve 3 fő gondolat bír nagy jelentőséggel, mindhárom Zapaterohoz köthető és mindhárom a viták végén, vagy jól megválasztott időpontban hangzott el, tartós benyomást keltve a nézőkben:

- ✚ „a választás, vagy párbeszéd, vagy konfrontáció azok közt, akik szolgálják a lakosokat és azok közt, akik hatalomra jutásra használják őket”
- ✚ „nem ígérhetem, hogy minden ember sikeres lesz élete során, de azt megígérhetem, hogy dolgozni fogok azon, hogy mindenkinek ugyanolyan esélyei legyenek erre”
- ✚ „minél egyenlőbbek lesznek a nők, annál igazságosabb, civilizáltabb toleránsabb lesz a társadalmunk. A nemi egyenlőség hatékonyabb a terrorizmus ellen mint a katonai erő.”

Forrás:

Kenéz Anikó és Balogh Róbert: Esélyegyenlőség, Zapatero, „demokratikus orgazmus”- A spanyol harmadik út /megjelent a Magyar Progresszív Társaság Platform kiadványában/

Képek:

<http://www.psoe.es/ambito/actualidad/home.do>